

Sygn. akt IV Ua 12/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 czerwca 2018r.

Sąd Okręgowy w Siedlcach IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SSO Katarzyna Antoniak (spr.)

Sędziowie: SO Jacek Witkowski

SO Jerzy Zalasieński

Protokolant st.sekr.sądowy Dorota Malewicka

po rozpoznaniu w dniu 27 czerwca 2018 r. w Siedlcach

na rozprawie

sprawy z wniosku W. L.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o świadczenie rehabilitacyjne i zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Rejonowego w Siedlcach IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 14 grudnia 2017r. sygn. akt IV U 320/17

oddala apelację.

J. Z. K. A. J. W.

Sygn. akt: IV Ua 12/18

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 14 grudnia 2017r. Sąd Rejonowy w Siedlcach zmienił częściowo decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. z 22 września 2017r. w ten sposób, że ustalił, iż W. L. nie ma obowiązku zwrotu pobranego świadczenia rehabilitacyjnego z ubezpieczenia chorobowego za okres od 1 sierpnia 2017r. do 31 sierpnia 2017r. w kwocie 2 984,37 złotych, a w pozostałej części odwołanie ubezpieczonego oddalił.

Rozstrzygnięcie to było wynikiem następujących ustaleń i wniosków Sądu Rejonowego:

Decyzją z 22 września 2017r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił ubezpieczonemu W. L. prawa do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 1 sierpnia 2017 r. do 12 grudnia 2017r. oraz zobowiązał go do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 1 sierpnia 2017r. do 31 sierpnia 2017r. w wysokości 2.984,37 złotych. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że przyznał ubezpieczonemu prawo do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 16 czerwca 2017r. do 12 grudnia 2017r. Pracodawca ubezpieczonego wypłacił mu świadczenie rehabilitacyjne za okres od 16 czerwca 2017r. do 31 sierpnia 2017r. Od 1 sierpnia 2017r. ubezpieczony ma

przyznane prawo do emerytury. Świadczenie rehabilitacyjne za okres od 1 sierpnia 2017r. do 31 sierpnia 2017r. jest świadczeniem nienależnym, które ubezpieczony powinien zwrócić.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony W. L. wskazał, że emerytura została przyznana od 1 września 2017r., gdyż było to zaznaczone we wniosku o przyznanie tego świadczenia. Decyzją z 30 sierpnia 2017r. przyznano mu emeryturę od 1 sierpnia 2017r. ,tj. od dnia, w którym złożył wniosek o jej przyznanie. Natomiast w decyzji z 11 września 2017r. organ rentowy ustalił wysokość i podjął wypłatę emerytury od 1 września 2017r. Wydając zaskarżoną decyzję organ rentowy pozostawił ubezpieczonego bez środków do życia za sierpień 2017 r.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 11 maja 2017r. W. L. złożył wniosek o świadczenie rehabilitacyjne na druku ZUS Np-7. W druku tym znalazła się informacja, że świadczenie rehabilitacyjne nie przysługuje osobie uprawnionej m.in. do emerytury. Decyzją z 29 maja 2017r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. przyznał W. L. prawo do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 16 czerwca 2017r. do 12 grudnia 2017r. Pracodawca ubezpieczonego ,tj. Urząd Miasta S. wypłacił mu świadczenie rehabilitacyjne za okres od 16 czerwca 2017r. do 31 sierpnia 2017r. Świadczenie wypłacone za sierpień 2017r. wyniosło 2984,37 złotych.

Sąd Rejonowy ustalił dalej, że w dniu 1 sierpnia 2017r. ubezpieczony złożył wniosek o emeryturę. Decyzją z 30 sierpnia 2017r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. przyznał prawo do emerytury od 1 sierpnia 2017r. i zawiesił jej wypłatę z powodu kontynuowania zatrudnienia. Z dniem 31 sierpnia 2017r. ustało zatrudnienie ubezpieczonego w Urzędzie Miasta S.. Decyzją z 11 września 2017r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. ustalił wysokość i podjął wypłatę ubezpieczonemu emerytury od 1 września 2017r.

W przedstawionym stanie faktycznym Sąd Rejonowy stwierdził, że odwołanie ubezpieczonego okazało się częściowo zasadne. Wskazał, że zgodnie z art.18 ust.7 ustawy z 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. z 2017r. poz.1368 z późn. zm.) świadczenie rehabilitacyjne nie przysługuje osobie uprawnionej do emerytury. Decyzją z 29 maja 2017r. przyznano ubezpieczonemu prawo do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 16 czerwca 2017r. do 12 grudnia 2017r. Następnie decyzją z 30 sierpnia 2017r. przyznano ubezpieczonemu prawo do emerytury od 1 sierpnia 2017r., a decyzją z 11 września 2017r. ustalono wysokość i podjęto wypłatę emerytury od 1 września 2017r. Data początkowa ustalenia prawa do emerytury od 1 sierpnia 2017r. obejmuje okres przyznania prawa do świadczenia rehabilitacyjnego od 1 sierpnia 2017r. do 12 grudnia 2017r. Sąd Rejonowy podkreślił, że osobą uprawnioną do emerytury w rozumieniu art.18 ust.7 w/w ustawy jest osoba, która spełnia wszystkie przesłanki nabycia prawa do tego świadczenia i której prawo do emerytury zostało ustalone decyzją organu rentowego, nawet jeśli prawo to uległo zawieszeniu z powodu kontynuowania zatrudnienia u dotychczasowego pracodawcy bez rozwiązania stosunku pracy (tak Sąd Najwyższy w wyroku z 28 kwietnia 2016r., w sprawie I UK 261/15, Lex nr 2057612). W okolicznościach niniejszej sprawy – w dacie wydania przez organ rentowy decyzji z 29 maja 2017r. ustalającej prawo do świadczenia rehabilitacyjnego kwestia prawa ubezpieczonego do emerytury nie była jeszcze rozstrzygnięta i nie zachodziła negatywna przesłanka do przyznania ubezpieczonemu prawa do świadczenia rehabilitacyjnego. Jednakże z chwilą wydania decyzji o przyznaniu prawa do emerytury, organ rentowy zasadnie odmówił ubezpieczonemu w zaskarżonej decyzji prawa do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 1 sierpnia 2017r. do 12 grudnia 2017r. W tym samym okresie ubezpieczony nie mógł być bowiem uprawniony zarówno do świadczenia rehabilitacyjnego, jak i do emerytury. Z tych przyczyn Sąd Rejonowy stwierdził, że rozstrzygnięcie zawarte w pkt 1 zaskarżonej decyzji okazało się zasadne i w tym zakresie na podstawie art.477¹⁴§1 kpc oddalił odwołanie ubezpieczonego.

Sąd Rejonowy wskazał dalej, że ustalenie, iż w okresie od 1 sierpnia 2017r. do 12 grudnia 2017r. ubezpieczonemu nie przysługuje prawo do świadczenia rehabilitacyjnego nie oznacza jednak, że świadczenie, które zostało wypłacone ubezpieczonemu za okres od 1 sierpnia 2017r. do 31 sierpnia 2017r. podlega zwrotowi jako świadczenie nienależne. Nie każde bowiem świadczenie, do którego zainteresowana osoba nie była uprawniona, a które zostało jej wypłacone, jest świadczeniem nienależnie pobranym i podlega zwrotowi. O tym, jakie świadczenia podlegają zwrotowi jako

nienależnie pobrane stanowi przepis art.84 ust.1 i 2 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2017r., poz.1778 z późn. zm.). Zgodnie z ust.1 powyższego przepisu osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, przy czym w myśl ust.2 tego przepisu za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

1. świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania,

2. świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

Wskazując na powyższe uregulowanie Sąd Rejonowy stwierdził w niniejszej sprawie nie zachodzi żadna ze wskazanych ustawowych przesłanek uzasadniających stwierdzenie, że świadczenie rehabilitacyjne wypłacone ubezpieczonemu jest świadczeniem nienależnie pobranym.

Pierwsza z wymienionych wyżej przesłanek dotyczy sytuacji, w której w trakcie pobierania świadczenia zaistnieje okoliczność, w której osoba pobierająca świadczenie traci do niego prawo lub zachodzi podstawa do wstrzymania jego wypłaty. W niniejszej sprawie ubezpieczony nabył prawo do emerytury (za okres pokrywający się w sierpniu 2017r. z okresem pobierania świadczenia rehabilitacyjnego), które co do zasady – zgodnie z art. 18 ust. 7 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa - skutkuje utratą prawa do świadczenia rehabilitacyjnego. Jednakże żądając od ubezpieczonego zwrotu świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 1 sierpnia 2017r. do 31 sierpnia 2017r. organ rentowy pomija kluczową w sprawie okoliczność, a mianowicie to, że o prawie ubezpieczonego do emerytury rozstrzygnął w decyzji z 30 sierpnia 2017r. W tych okolicznościach nie można uznać, aby w czasie pobierania przez ubezpieczonego świadczenia rehabilitacyjnego od chwili jego przyznania zaktualizowały się okoliczności skutkujące ustaniem prawa ubezpieczonego do świadczenia albo wstrzymaniem jego wypłaty w całości lub w części, a tylko takiej sytuacji dotyczy dyspozycja art.84 ust.2 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Pouczenie zawarte w decyzji o przyznaniu ubezpieczonemu prawa do świadczenia rehabilitacyjnego, że świadczenie to nie przysługuje osobie uprawnionej do emerytury i informujące o konieczności poinformowania organu rentowego o „wszelkich zmianach podanych wyżej danych” nie pozwala na przypisanie ubezpieczonemu obowiązku zwrotu świadczenia rehabilitacyjnego wypłaconego mu za okres od 1 sierpnia 2017 r. do 31 sierpnia 2017r. Do chwili bowiem przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury, co nastąpiło w decyzji z 30 sierpnia 2017r., ubezpieczony nie mógł poinformować organu rentowego o nabyciu tego prawa, gdyż w istocie do tego czasu prawa tego nie miał ustalonego. Należy zaś podkreślić, że organ rentowy wydając decyzję z 29 maja 2017r. o przyznaniu ubezpieczonemu prawa do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 16 czerwca 2017r. do 12 grudnia 2017r., nie poinformował (nie pouczył) go o tym, że w przypadku pozytywnego dla niego wyniku sprawy z wniosku o przyznanie prawa do emerytury, może być zobowiązany do zwrotu pobranego za ten sam okres świadczenia rehabilitacyjnego. Nie ulega zaś wątpliwości, że organ rentowy mógł przewidzieć zaistnienie takiej sytuacji. W momencie złożenia w dniu 1 sierpnia 2017r. wniosku o przyznanie prawa do emerytury, organ rentowy miał wiedzę o przyznaniu ubezpieczonemu prawa do świadczenia rehabilitacyjnego za okres od 16 czerwca 2017r. do 12 grudnia 2017r. pokrywającego się częściowo z okresem prawa do emerytury.

Sąd Rejonowy wskazał, że w orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, iż pouczenia kierowane do świadczeniobiorców powinny być tego rodzaju, aby osoba pobierająca świadczenie mogła odnieść je do swojej sytuacji. Dopiero bowiem prawidłowe pouczenie pobierającego świadczenie o braku prawa do jego pobierania stanowi podstawę do zakwalifikowania pobranego świadczenia jako świadczenia nienależnego. W utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyrok z 26 kwietnia 1980r., w sprawie II URN 51/80, OSNCP 1980/10/202, wyrok z 10 grudnia 1985r., II URN 207/83, PiZS 1986/3/71) przyjmuje się, że brak pouczenia świadczeniobiorcy o okolicznościach powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń zwalnia go z obowiązku zwrotu świadczeń pobranych

mimo istnienia tych okoliczności, choćby nawet mógł powziąć o nich wiadomość z innych źródeł. Obowiązek pouczenia spoczywa na organie rentowym, samo zaś pouczenie powinno być wyczerpujące, zawierające informacje o obowiązujących w dniu pouczenia zasadach ustania lub wstrzymania wypłaty świadczeń. Brak pouczenia zwalnia osobę bezpodstawnie pobierającą świadczenie z obowiązku ich zwrotu. W doktrynie i judykaturze podkreśla się, że pouczenie powinno być dokonane na piśmie oraz wyczerpująco, wyraźnie, konkretnie wskazywać okoliczności mające wpływ na pobieranie świadczenia. Musi wskazywać wyraźnie na okoliczności w jakich dochodzi do nienależnego pobrania świadczenia i być zrozumiałe dla osoby, do której jest skierowane. W każdym z przypadków powstania obowiązku zwrotu świadczenia zakłada się złą wolę ubezpieczonego, a zatem konieczne jest wystąpienie po stronie ubezpieczonego świadomości tego, że świadczenie mu się nie należy, przy jednoczesnym zamiarze wywołania mylnego przekonania organu rentowego, że świadczenie jest należne.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że obowiązek dowodowy, zgodnie z regułą rozkładu ciężaru dowodu określoną w art.6 kc, spoczywał w niniejszym postępowaniu na organie rentowym. To organ rentowy winien był wykazać, że udzielił ubezpieczonemu pouczenia co do tego, że nie posiadał on w spornym okresie prawa do świadczeń z ubezpieczenia społecznego. W niniejszej sprawie pouczenia takiego ze strony organu rentowego skierowanego do ubezpieczonego z pewnością nie było. W sprawie nie można również stwierdzić, aby świadczenie rehabilitacyjne zostało ubezpieczonemu przyznane na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo na skutek świadomego wprowadzenia w błąd organu rentowego przez ubezpieczonego.

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Rejonowy stwierdził, że niezasadne było obciążenie ubezpieczonego obowiązkiem zwrotu świadczenia rehabilitacyjnego pobranego za okres od 1 sierpnia 2017r. do 31 sierpnia 2017r. i w tym zakresie na podstawie art.477¹⁴§2 kpc zaskarżoną decyzję zmienił – pkt I wyroku.

Od powyższego wyroku apelację wniósł Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. zaskarżając go w pkt I i zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wydane orzeczenie ,tj. art.233§1 kpc poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i wyprowadzenie ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wniosków z niego nie płynących poprzez przyjęcie, że ubezpieczony nie został prawidłowo pouczony przez organ rentowy o tym, że nabycie prawa do emerytury wyklucza możliwość pobierania świadczenia rehabilitacyjnego za ten sam okres, podczas gdy ubezpieczony już na etapie składania wniosku o świadczenie rehabilitacyjne został prawidłowo pouczony przez organ rentowy, że nabycie prawa do emerytury wyklucza pobieranie świadczenia rehabilitacyjnego,
2. naruszenie prawa materialnego ,tj. art.84 ust.1 i ust.2 pkt 1 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art.18 ust.7 ustawy z 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa poprzez błędną wykładnię tych przepisów i przyjęcie, iż w przedmiotowej sprawie nie zachodzą podstawy do zobowiązania ubezpieczonego do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia rehabilitacyjnego z ubezpieczenia chorobowego za okres od 1 sierpnia 2017r. do 31 sierpnia 2017r. w kwocie 2 984,37 złotych.

Wskazując na powyższe organ rentowy wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części i oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. podlegała oddaleniu jako bezzasadna.

Sąd Okręgowy podziela ustalenia faktyczne i ocenę prawną przedstawione w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy nie dopuścił się zarzucanych w apelacji naruszeń prawa procesowego i materialnego. Nie powtarzając argumentacji Sądu Rejonowego podkreślić należy, że pouczenie organu rentowego zawarte w decyzji z 29 maja 2017r. przyznającej ubezpieczonemu prawo do świadczenia rehabilitacyjnego - w którym to pouczeniu organ rentowy informuje, że świadczenie rehabilitacyjne nie przysługuje osobie uprawnionej do emerytury i ubezpieczony obowiązany jest niezwłocznie powiadomić podmiot wypłacający świadczenie o wystąpieniu okoliczności mających wpływ na uprawnienia do świadczenia rehabilitacyjnego - nie daje podstaw do stwierdzenia,

że ubezpieczony nienależnie pobrał świadczenie rehabilitacyjne za miesiąc sierpień 2017r. Zauważyć bowiem należy, że w dacie wypłaty ubezpieczonemu świadczenia rehabilitacyjnego za miesiąc sierpień 2017r. – co jak wynika z pisma Urzędu Miasta S. nastąpiło w dniu 25 sierpnia 2017r. (pismo z 14 września 2017r. na k.4 akt organu rentowego o zwrot nienależnie pobranego świadczenia) - obowiązywała w/w decyzja organu rentowego z 29 maja 2017r. o przyznaniu ubezpieczonemu świadczenia rehabilitacyjnego na okres od 16 czerwca 2017r. do 12 grudnia 2017r. Co więcej - jak słusznie zauważył Sąd pierwszej instancji - we wskazanej dacie nie zaistniały jeszcze okoliczności, mające wpływ na istnienie po stronie ubezpieczonego prawa do świadczenia rehabilitacyjnego, w postaci przyznania ubezpieczonemu prawa do emerytury. Decyzja w tym przedmiocie została bowiem wydana w dniu 30 sierpnia 2017r. W świetle powyższego nie można uznać, aby świadczenie rehabilitacyjne za miesiąc sierpień 2017r. zostało wypłacone ubezpieczonemu mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do tego świadczenia - jak o tym stanowi art.84 ust.2 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, gdyż okoliczności te zaistniały (ujawniły) się dopiero z chwilą wydania przez organ rentowy, w dniu 30 sierpnia 2017r., decyzji o przyznaniu ubezpieczonemu emerytury od 1 sierpnia 2017r.

Wskazać wreszcie należy, że w okolicznościach sprawy nie można mówić o pobraniu przez ubezpieczonego dwóch świadczeń – świadczenia rehabilitacyjnego i emerytury za miesiąc sierpień 2017r., gdyż niesporne jest, że wypłata emerytury na rzecz ubezpieczonego została podjęta od 1 września 2017r. ,tj. po rozwiązaniu stosunku pracy łączącego ubezpieczonego z Urzędem Miasta S..

Mając na uwadze powyższe okoliczności Sąd Okręgowy na podstawie art.385 kpc oddalił apelację organu rentowego jako bezzasadną.